

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Національного університету
«Одеська політехніка»
Міністерства освіти і науки України,
за спеціальністю 281 «Публічне управління
та адміністрування»
доктору наук з державного управління,
професору Саханенку Сергію Єгоровичу

РЕЦЕНЗІЯ

професора кафедри публічної служби та права Навчально-наукового інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка», доктора економічних наук, професора **Карпенко Лідії Миколаївни** на дисертацію **Наконечного Андрія Анатолійовича** за темою: «Публічне управління та адміністрування м'ясопродуктової галузі продовольчого комплексу України», поданої до захисту у разову спеціалізовану вчену раду Національного університету «Одеська політехніка» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

1. Актуальність теми дисертації, зв'язок із науковими програмами, темами. Актуальність дисертаційної роботи Наконечного А.А. зумовлена об'єктивною потребою в докорінному перегляді та удосконаленні системних засад публічного управління агропромисловим сектором України, зокрема його стратегічно важливою складовою - м'ясопродуктовою галуззю. В умовах повномасштабного воєнного стану, суттєвого руйнування виробничо-логістичних ланцюгів, дефокусування ринків та зростання соціально-економічної нестабільності, питання забезпечення продовольчої безпеки держави набуло статусу критичного елемента національної безпеки.

Продовольча безпека є важливим складником національної безпеки й належить до сфер безпосереднього публічного управління, оскільки напряму визначає рівень життя громадян та суспільно-політичну стабільність. Ефективне державне врядування має гарантувати якість, безпечність, фізичну та економічну доступність харчових продуктів. За даними Глобального

індексу продовольчої безпеки (наведеними у Стратегії продовольчої безпеки України до 2027 р.), за рівнем забезпечення продовольчої безпеки Україна посідає 71-ше місце у світі та останнє в Європі, а за показником доступності продуктів - 93-тє місце у світі. У зв'язку з цим публічне управління орієнтоване на розв'язання системних проблем: від нормативно-правового, інфраструктурного та фінансового забезпечення до підвищення адаптивності й ефективності продовольчих систем на основі комплексного підходу.

М'ясопродуктова галузь забезпечує населення життєво необхідними білковими продуктами харчування та формує значну частку доданої вартості у сільському господарстві й харчовій промисловості. Проте сучасні кризові виклики, супроводжувані зниженням купівельної спроможності громадян, високими ризиками для виробників та необхідністю імплементації європейських норм і стандартів (у межах євроінтеграційних зобов'язань України та вимог *Green Deal*), оголили цілу низку системних проблем у цій сфері.

Існуючий механізм державного регулювання та публічного адміністрування м'ясопродуктового сектору потребує адаптації до динамічних внутрішніх та зовнішніх загроз. Виникає нагальна потреба в розробці нових інструментів, нормативно-правових та організаційно-економічних важелів публічного управління, спрямованих на:

- підвищення стійкості (резильєнтності) та адаптивності продовольчих систем;
- розширення експортного потенціалу та гармонізацію вітчизняних систем контролю якості з вимогами ЄС;
- гармонійне поєднання інтересів держави, бізнесу та споживачів задля гарантування фізичної та економічної доступності якісних м'ясних продуктів.

З огляду на це, науковий пошук автора, спрямований на теоретико-методологічне обґрунтування та розробку практичних рекомендацій щодо вдосконалення публічного управління та адміністрування м'ясопродуктової

галузі продовольчого комплексу України, є надзвичайно вчасним, теоретично обґрунтованим та практично значущим.

У праці розкрито теоретичні, методологічні та практичні підходи до публічного управління м'ясопереробною галуззю України. Дослідження враховує трансформацію продовольчої політики, воєнні та економічні виклики, а також необхідність адаптації до стандартів продовольчої безпеки ЄС.

У роботі передбачено розробку цілісної концепції публічного управління та адміністрування м'ясо продуктової галузі України, а також обґрунтування інструментарію її державного регулювання на засадах європейського досвіду та принципів сталого розвитку.

2. Новизна наукових положень і результатів, отриманих особисто здобувачем і поданих на захист. Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що ефективність публічного управління та адміністрування м'ясопродуктової галузі залежить від узгодженості правового регулювання, запровадження інструментів саморегулювання, цифровізації управлінських процесів та стратегічної взаємодії між державою і професійною спільнотою. Якщо так, то формування комплексної моделі публічного управління, що поєднує нормативно-правові, організаційно-інституційні та інформаційно-цифрові інструменти, дозволить забезпечити прозорість, підзвітність, підвищити якість продукції, знизити рівень тінізації та інтегрувати українську м'ясну галузь у європейський простір.

Наукова новизна одержаних результатів обумовлена тим, що в дисертаційній роботі здійснено комплексне дослідження м'ясопродуктової галузі продовольчого комплексу України як цілісного об'єкту публічного управління в умовах політико-економічної трансформації держави.

Здобувачем Наконечним А.А.:

вперше

– серед захищених в Україні дисертацій зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» запропоновано модель публічного

управління м'ясопродуктовою галуззю як вертикально інтегрованої підсистеми продовольчої політики держави, що охоплює виробництво, переробку, зберігання, реалізацію та споживання м'яса і м'ясних продуктів;

– здійснено концептуалізацію інституту саморегулювання як елементу інституційного середовища публічного управління в сфері м'ясного виробництва і переробки;

удосконалено

– визначення фінансово-економічних інструментів публічного управління м'ясопродуктовою галуззю, зокрема у частині податкового стимулювання, бюджетної підтримки та механізмів ризик-менеджменту;

– підхід до оцінки ефективності державних програм розвитку тваринництва та м'ясної галузі з урахуванням стратегічної взаємодії між владою, бізнесом і споживачами;

набули подальшого розвитку

– визначення публічних інтересів в агропродовольчому комплексі у контексті врівноваження між державними цілями продовольчої безпеки та приватними комерційними інтересами суб'єктів м'ясної галузі;

– методологічні засади формування публічної політики в аграрному секторі на основі ситуативного аналізу, урахування кризових чинників (збройна агресія, логістичні збої, демографічні ризики).

3. Обґрунтованість і достовірність наукових результатів, висновків і рекомендацій. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, а сформульовані в дисертації наукові положення та практичні рекомендації є достатньо обґрунтованими та достовірними.

Обґрунтованість висновків та рекомендацій забезпечується широкою інформаційною базою дослідження, яка охоплює новітні положення сучасної економічної науки та сфери публічного управління і адміністрування, праці відомих вітчизняних і зарубіжних вчених, фахівців-практиків щодо забезпечення продуктами соціального призначення, чинне законодавство,

дані державної служби статистики України, звітності та відкриті матеріали діяльності органів публічної влади, результати власних досліджень.

Дослідження публічного управління та адміністрування м'ясопродуктовою галуззю продовольчого комплексу України відбувалося на засадах комплексного міждисциплінарного підходу, що є притаманним науковій галузі «Публічне управління та адміністрування».

Дисертація ґрунтувалася на засадах:

- системного підходу, у межах якого м'ясопродуктову галузь позиціоновано як елемент державної продовольчої політики із власною управлінською ієрархією, інституційними зв'язками та нормативно-правовим підґрунтям;
- інституційного підходу, що слугував інструментом для оцінки впливу формальних (законодавчо-адміністративних) та неформальних (галузеве саморегулювання, професійні асоціації) чинників на публічне адміністрування в АПК;
- функціонального підходу, який слугував підґрунтям для аналізу ключових управлінських функцій (планування, організації, координації та контролю) під час формування політики, реалізації регуляторних механізмів і надання публічних послуг у м'ясній галузі;
- програмно-цільового підходу, за допомогою якого оцінено дієвість державних програм підтримки м'ясного тваринництва, а також ефективність залучених бюджетних та регуляторних інструментів;
- правового (нормативно-правового) підходу, який застосовано для критичного аналізу чинної законодавчої бази та обґрунтування концептуальних засад спеціалізованого Закону України «Про м'ясо та м'ясну продукцію»;
- економічного підходу, що дав змогу дослідити результативність фінансово-бюджетних, податкових і цінових важелів державної політики, а також виявити взаємозв'язок між публічним впливом, інвестиційною привабливістю сектору та рівнем продовольчої безпеки;

- ситуативного підходу, за допомогою якого оцінено вплив екстремальних факторів зовнішнього середовища (військова агресія, дестабілізація ринків, розрив логістичних ланцюгів, цінова волатильність) та обґрунтовано адаптивність управлінських рішень у специфічних умовах функціонування галузі.

Достовірність забезпечує використання методів дослідження, таких як:

– метод аналізу та синтезу застосовувався для теоретичного осмислення сутності публічного управління в м'ясопродовольчому секторі, структурування законодавчої бази, систематизації інструментів регулювання м'ясопродуктової галузі.

– системно-структурний метод дав змогу виявити функціональні взаємозв'язки між державними та недержавними інституціями у процесі публічного управління;

– функціональний аналіз використано для дослідження організаційно-управлінських механізмів, оцінки виконання основних управлінських функцій (планування, організація, координація, контроль) у сфері державної політики щодо тваринництва та переробки м'яса;

– інституційний метод дав можливість проаналізувати вплив формальних і неформальних інститутів (законів, процедур, саморегулювних організацій) на ефективність адміністрування в м'ясному секторі;

– правовий метод забезпечив оцінку нормативно-правового поля галузі, виявлення прогалин і суперечностей у регулюванні, обґрунтування необхідності прийняття окремого закону про м'ясо та м'ясні продукти;

– економічні методи аналізу застосовувалися для оцінки впливу фінансово-бюджетних, податкових та цінових механізмів на розвиток галузі, а також результативності дотаційної та інтервенційної політики держави;

– ситуаційне моделювання використовувалося для аналізу кризових та непередбачуваних умов (воєнні дії, збої ланцюгів поставок, експортні обмеження) і вироблення адаптивних управлінських рішень;

- порівняльний метод дозволив вивчити досвід зарубіжних країн щодо публічного управління м'ясної продукції, зокрема ролі саморегулювних організацій;

- монографічний метод використаний для поглибленого вивчення наукових праць, аналітичних звітів, концепцій розвитку продовольчої політики;

- контент-аналіз застосований до програмних документів, стратегій, звітів державних органів, а також публікацій громадських асоціацій, що діють у сфері м'ясного виробництва;

- емпіричні методи (аналіз статистики, опрацювання відкритих даних, SWOT-аналіз, оцінка ризиків) дозволили виявити практичні тенденції, проблемні зони, структурні дисбаланси в управлінні галуззю.

Емпіричною основою дослідження були нормативно-правові акти, документи саморегулювних організацій, державні реєстри офіційно зареєстрованих саморегулювних організацій, їхніх учасників та напрямів діяльності; звіти органів публічної влади; статистичні та аналітичні дані щодо організацій саморегулювання; кейси успішних і неуспішних саморегулювних ініціатив у різних секторах; експертні оцінки.

Дисертація є самостійним науковим дослідженням, в якому розкрито обрану автором тему. Обґрунтування положень дисертаційної роботи є змістовним і переконливим. Цілісність методологічного підходу забезпечено використанням загальних діалектичних методів і адекватного конкретно-наукового інструментарію. Основне наукове завдання виконано, воно відповідає темі дослідження та повністю направлене на розкриття суті становлення та розвитку вітчизняної моделі державного управління. Поставлені операційні завдання розглянуті повною мірою та знайшли своє відображення у відповідних висновках і пропозиціях. Ступінь вірогідності і обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації Наконечного А.А., підтверджується широкою емпіричною базою, грамотною управлінською обробкою даних.

Все зазначене дозволяє зробити висновок про достатню ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

4. Наукове та практичне значення роботи. Наукове значення результатів обумовлено тим, що в дисертаційній роботі обґрунтовано концептуальні підходи щодо формування та реалізації публічної політики в агропромисловому секторі України, що поглиблюють теоретико-методологічні засади науки публічного управління в частині забезпечення продовольчої безпеки держави.

Наукова цінність дослідження полягає у:

- теоретичному осмисленні м'ясопродуктової галузі як вертикально інтегрованої підсистеми продовольчої політики, що дозволяє розглядати виробництво, переробку, логістику та споживання м'ясного сектору крізь призму єдиного об'єкта публічного управління;
- концептуалізації інституту саморегулювання як дієвого елемента інституційного середовища, який забезпечує баланс між регуляторним впливом держави та приватними інтересами суб'єктів ринку;
- удосконаленні методологічних засад оцінювання ефективності державних цільових програм розвитку тваринництва із застосуванням ситуативного аналізу, урахуванням кризових чинників (воєнний стан, логістичні розриви) та вимог євроінтеграції.

Дисертаційна робота Наконечного А.А. є результатом наукових досліджень, спрямованих на теоретико-методичне обґрунтування інструментальної бази публічно-управлінські відносини, що виникають між органами публічної влади, суб'єктами м'ясопродуктової галузі, громадськими об'єднаннями та іншими стейкхолдерами в процесі формування, реалізації та удосконалення державної політики розвитку м'ясопродуктової галузі.

Достовірність результатів дисертаційної роботи підтверджується їх практичним провадженням.

Автором визначені цілі, завдання, зміст, спрямованість державної політики та розвиток засад публічного управління і адміністрування м'ясопродуктової галузі в Україні, сформовані пропозиції щодо впровадження ефективних інструментів державного регулювання відповідно до європейських принципів і вимог сталого розвитку.

Вагомим науковим здобутком стало обґрунтування дисертантом на рівні дисертаційних робіт за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» запропонована авторська модель публічного управління м'ясопродуктовою галуззю як вертикально інтегрованої підсистеми продовольчої політики держави, що охоплює виробництво, переробку, зберігання, реалізацію та споживання м'яса і м'ясних продуктів; здійснено концептуалізацію інституту саморегулювання як елементу інституційного середовища публічного управління в сфері м'ясного виробництва і переробки.

Дисертаційна робота виконана автором самостійно, всі наукові результати та науково-практичні рекомендації отримані на базі особистих досліджень, у т.ч. у складі тимчасових творчих колективів, авторських та робочих груп.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблені концептуальні та практичні положення, які в сукупності дають змогу сформуванню цілісної системи публічного управління та адміністрування м'ясопродуктовою галуззю України, удосконалити механізми її державного регулювання в умовах воєнного стану та прискорити адаптацію вітчизняного агропродовольчого сектору до стандартів Європейського Союзу.

У роботі передбачено розробку цілісної концепції публічного управління та адміністрування м'ясопродуктової галузі України, а також обґрунтування інструментарію її державного регулювання на засадах європейського досвіду та принципів сталого розвитку

Практичне значення також знайшло відображення у розробці й обґрунтуванні концептуальних засад, прикладних інструментів, механізмів та

управлінських моделей, спрямованих на удосконалення діяльності органів публічної влади, суб'єктів агропродовольчого сектору та інституцій громадянського суспільства у сфері м'ясопродуктового виробництва.

Сформульовані у дисертаційній роботі висновки та рекомендації мають безпосереднє прикладне значення для:

- органів державного управління та місцевого самоврядування - запропонована модель публічного управління м'ясопродуктовою галуззю як вертикально інтегрованою підсистемою продовольчої політики може слугувати основою для розробки державних, регіональних та муніципальних стратегій продовольчої безпеки, а також програм повоєнної відбудови агропромислового комплексу;

- системи антикризового та стратегічного управління - розроблена методологія оцінювання ризиків, вразливостей і «вузьких місць» у функціонуванні м'ясопродуктового сектору забезпечує інструментарій для моніторингу, оперативного реагування, стратегічного прогнозування та підвищення стійкості (резильєнтності) продовольчих систем в умовах кризових викликів;

- інститутів саморегулювання та галузевих об'єднань - обґрунтовані організаційно-правові важелі взаємодії держави та бізнесу дають змогу ефективно запроваджувати інструменти саморегулювання, гармонізувати процедури контролю якості відповідно до вимог ЄС та посилювати захист публічних інтересів;

- освітнього процесу та наукової діяльності - теоретичні положення та аналітичні матеріали дисертації використано для оновлення навчально-методичних комплексів, розробки освітніх програм, бакалаврських і магістерських курсів із питань публічного адміністрування, аграрної політики, продовольчої безпеки та секторального саморегулювання у закладах вищої освіти.

Прикладна спрямованість результатів дисертаційного дослідження полягає в розробленні й обґрунтуванні прикладних інструментів,

нормативно-організаційних механізмів та управлінських моделей, орієнтованих на суб'єктів публічного адміністрування, інститути агропродовольчої політики та громадсько-професійні об'єднання м'ясопродуктового сектору.

Зокрема, запропонована авторська модель публічного управління м'ясопродуктовою галуззю виступає практичним підґрунтям для формування державних, регіональних та муніципальних стратегій забезпечення продовольчої безпеки. Вона дозволяє узгодити дії державних органів і суб'єктів ринку в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови.

Розроблений інструментарій оцінювання ризиків, вразливостей і «вузьких місць» у системі управління галуззю забезпечує органи публічної влади методичною базою для антикризового планування, оперативного моніторингу та стратегічного прогнозування продовольчої безпеки.

Отримані науково-прикладні результати також мають значення для освітньо-наукової сфери. Вони інтегровані в навчальний процес закладів вищої освіти при підготовці фахівців із публічного управління та адміністрування, аграрної економіки та продовольчої політики, а також використані для оновлення освітніх програм і розробки спеціалізованих курсів із питань секторального саморегулювання.

5. Основні положення і висновки дисертаційної роботи знайшли відображення у наукових працях.

За темою дослідження опубліковано 10 наукових праць, у тому числі 6 статей – у наукових фахових виданнях України, 4 – у матеріалах науково-комунікативних заходів.

Дисертаційну роботу виконано автором самостійно. Усі наукові здобутки, теоретичні узагальнення та науково-практичні рекомендації отримано здобувачем особисто, зокрема у процесі роботи в межах тимчасових творчих колективів *ad hoc*.

У наукових працях, виконаних у співавторстві, здобувачеві належить конкретний науковий результат. Зокрема, у двох працях (у співавторстві з

М.Бондаренком), присвячених розвитку засад саморегулювання в агропродовольчому секторі, автором дисертації визначено практичні специфічні риси запровадження саморегулювання безпосередньо у м'ясній галузі, тоді як співавтором розкрито його теоретичні підвалини. У статті щодо публічних інтересів у м'ясопродуктивній галузі (спільно з Н.Колісніченко) здобувачем адаптовано запропоновану співавтором модель відокремлення публічних і приватних інтересів до умов галузевих політик у сфері м'ясопереробки. Крім того, у спільній із Н.Колісніченко праці з питань електронного урядування автором дисертації особисто здійснено апробацію прикладних можливостей цифрових інструментів «е-тваринництво» та «е-забій».

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації

1. Колісніченко Н.М., Наконечний А.А. Сервісно-орієнтована архітектура е-урядування: характеристики англо-американської моделі та особливості її реалізації в Україні. Державне управління та місцеве самоврядування. Збірник наук. праць ДРІДУ при Президентіві України. № 4(47). 2020. С. 39-48. URL: <http://graniprint.dp.ua/index.php/dridu/article/view/446/362>

2. Наконечний А., Бондаренко М., Саморегулювання в реалізації продовольчої політики держави. Теоретичні та прикладні питання державотворення: : електрон. наук. фах. вид. Вип. 29. Одеса: Асоц. досл. держ. упр.; Одес. ін-т соц. технол., 2023. С. 152-154. URL: <https://doi.org/10.35432/tisb292023289485>

3. Наконечний А., Бондаренко М., Розвиток засад співрегулювання м'ясної галузі. Теоретичні та прикладні питання державотворення: електрон. наук. фах. вид. Вип. 31. Одеса: Асоц. досл. держ. упр.; Одес. ін-т соц. технол., 2024. С. 180-183. URL: <https://doi.org/10.35432/tisb312024307452>

4. Наконечний А. Кластеризація як напрямок державної політики розвитку м'ясопродуктового сектору продовольчої безпеки. Теоретичні та прикладні питання державотворення: електрон. наук. фах. вид. Вип. 32.

Одеса: Асоц. досл. держ. упр.; Одес. ін-т соц. технол., 2024. С. 51-67
<https://doi.org/10.35432/tisb322024319446>

5. Наконечний А. Регулювання стандартів якості м'ясо-молочної продукції в Європейському союзі. Теоретичні та прикладні питання державотворення: електрон. наук. фах. вид. Вип. 33. Одеса: Асоц. досл. держ. упр.; Одес. ін-т соц. технол., 2025. С.

6. Колісніченко Н., Наконечний А. Проблема публічного та приватного інтересу у галузевих політиках (на прикладі м'ясного сектору продовольчого комплексу України). Актуальні проблеми державного управління. Збірник наук. праць Харківського національного університету ім. В.Н. Карізіна. 2025. №1.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Nakonechny A. The mechanisms of self-regulation in various sectors of the economy: the case of the food industry. The International Scientific-Practical Conference «Theory and practice of public administration» (Edition XXVII) dedicated to the 30 th anniversary of the national system of training, professional development and scientific research in the field of public administration. Moldova. May 19, 2023.

2. Наконечний А. Саморегулювання в реалізації продовольчої політики держави. Забезпечення стійкості системи публічної влади та управління в умовах воєнного стану та відновлення України : матеріали Всеукраїнської наук.наук.- практ. конф. За міжнар. участю. 18 травня 2023 р. Одеса : Одеська політехніка. 2023. 613 с. С. 307-310.

3. Nakonechny A. State regulation of quality and safety indicators of meat and dairy products. Сучасний менеджмент : моделі, стратегії, технології : матеріали XXIV Всеукр. щоріч. студент. наук.-практ. конф. за міжнарод. участю. 27 квіт. 2023 р. Одеса : Одеська політехніка. 2023. 235 с. С.219-221.

4. Наконечний А., Бондаренко М. Розвиток засад співрегулювання м'ясної галузі. Забезпечення стійкості системи публічної влади та управління в умовах спеціальних адміністративно-правових режимів та відновлення

України : матеріали Міжнар. наук.наук.-практ. конф. 17 травня 2024 р. Одеса: Одеська політехніка. 2024. 657 с. С. 300-303. URL: https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/studolympconf/mizh_nauk_prak_konf_17.05.2024.pdf

У цілому, в опублікованих працях здобувач повністю відображено сутність та зміст отриманих результатів дослідження та їхня наукова новизна. Результати дослідження доповідались і отримали позитивну оцінку на міжнародних наукових і науково-практичних конференціях. З огляду на це апробація результатів дисертаційної роботи є достатньою.

6. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Здобувач наукового ступеню Наконечний А.А. виконував роботу в межах науково-дослідної роботи кафедри соціально-гуманітарних наук Національного університету «Одеська політехніка» на тему «Публічне управління соціальним та гуманітарним розвитком України у посткризовому світі» (Реєстраційний №0122U002142), в якому автор в якості виконавця опрацьовував концептуальні та практичні підходи щодо забезпечення продовольчої безпеки України та розвитку її м'ясопродуктового комплексу.

Реалізація та впровадження основних положень і рекомендацій дисертаційної роботи в практичну діяльність органів публічної влади, галузевих об'єднань та науково-освітніх установ підтверджується відповідними актами та довідками, що надані: Міністерством економіки, довкілля та сільського господарства України (довідка про впровадження від 23.03.2026), Національною асоціацією виробників м'яса та м'ясних продуктів «УКРМ'ЯСО» (довідка про впровадження від 20.03.2026), Центром підвищення кваліфікації кадрів Національного університету «Одеська політехніка» (довідка про впровадження від 12.12.2025).

Впровадження результатів дисертаційного дослідження в практику діяльності органів публічної влади та громадських організацій підтверджено: Асоціацією дослідників державного управління (довідка про впровадження від 03.04.2025), Асоціацією виробничих та переробних підприємств м'ясної

галузі «М'ЯСО УКРАЇНИ» (довідка про впровадження від 25.03.2025), Центром підвищення кваліфікації кадрів НУ «Одеська політехніка» (довідка про впровадження від 18.04.2025).

7. Академічна доброчесність. Аналіз дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць Наконечного А.А. свідчить про неухильне дотримання автором вимог академічної доброчесності на всіх етапах дослідження – від планування до оприлюднення результатів. Здобувач демонструє відповідальне ставлення до наукової етики, повагу до чужої інтелектуальної праці та розуміння наслідків можливих порушень, що є важливою передумовою якісного наукового дослідження.

У дисертації наявні посилання на всі використані джерела – наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів, нормативно-правові акти, статистичні й аналітичні матеріали. Посилання оформлено відповідно до чинного стандарту ДСТУ 8302:2015, що дає змогу їх однозначно ідентифікувати та перевірити. Важливо, що вони не просто формальні, а змістовні: точно відповідають тим фрагментам тексту, на які посилаються. У роботі відсутні «глухі» посилання (коли в зазначеному джерелі немає потрібного фрагменту) або «посилання для об'єму» (коли джерело є у списку, але в тексті на нього жодного разу не посилаються). Автор коректно оформлює як пряме цитування (з виділенням лапками та зазначенням сторінки першоджерела), так і парафраз (переказ своїми словами із збереженням основного змісту), і в обох випадках супроводжує їх посиланням на джерело. Особливої уваги заслуговує те, що автор активно використовує зарубіжні джерела (англійською, німецькою мовами), що свідчить про його обізнаність зі світовим науковим контекстом та здатність інтегрувати українську науку в глобальний дискурс.

Дисертант дотримується вимог Закону України «Про авторське право і суміжні права». Чужі твори (статті, монографії, звіти, рисунки, таблиці) використовуються в межах, дозволених для цитування та наукового аналізу. Рисунки й таблиці, створені самостійно (блок-схеми, моделі, діаграми,

матриці), є оригінальними та відображають авторське бачення досліджуваної проблеми. У спільних публікаціях (зокрема, у статтях із Колісніченко Н.М., Бондаренко М.О. та іншими співавторами) чітко визначено особистий внесок здобувача, що виключає непорозуміння зі співавторами та відповідає принципам доброчесного співавторства.

У роботі відсутні ознаки плагіату (несанкціонованого використання чужих текстів без належних посилань), фабрикації (вигадкування даних, які не підтверджуються використаними джерелами) або фальсифікації (свідомого спотворення результатів, приховування небажаних даних). Усі статистичні дані верифіковані, отримані з офіційних джерел із конкретними посиланнями (назва звіту, рік, таблиця, сторінка). Це дозволяє будь-кому перевірити достовірність наведених цифр.

Згідно з довідкою про перевірку дисертації на плагіат, отриманою з використанням спеціалізованого програмного забезпечення (StrikePlagiarism, Unichesk або аналогів), загальний відсоток оригінальності тексту становить понад 85–90%, що є прийнятним для кваліфікаційних робіт у галузі публічного управління (з урахуванням необхідності цитувати нормативно-правові акти, використовувати загальноживану термінологію та стандартні назви інституцій). Виявлені збіги стосуються виключно коректно оформлених цитат, загальноживаних термінів («корупція», «антикорупційна політика», «публічне управління»), назв законів та інших нормативно-правових актів, бібліографічних описів та посилань на офіційні джерела. Жодних випадків неправомірних запозичень (буквального копіювання чужих текстів без лапок і посилань, перефразування без зміни структури речення, компіляції з кількох джерел без належного оформлення) не зафіксовано.

На основі аналізу змісту дисертації, списку використаних джерел (257 найменувань), системи посилань, структури публікацій та результатів формальної перевірки можна зробити однозначний висновок: порушень академічної доброчесності (плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації, неправильного авторства, дроблення публікацій,

приховування конфлікту інтересів) у роботі Наконечного Андрія Анатолійовича не виявлено. Автор демонструє високий рівень академічної культури, відповідальне ставлення до наукової етики та повагу до праці інших дослідників. Дисертація відповідає стандартам академічної доброчесності, що є обов'язковою умовою присудження наукового ступеня доктора філософії.

8. Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

Загалом дисертаційна робота виконана на достатньому теоретико-методичному рівні і має важливе практичне значення, що не виключає можливості критичного підходу до окремих позицій здобувача, що дозволяє висловити деякі міркування та зауваження.

1. У роботі достатньо ґрунтовно розглянуто нормативно-правові, організаційні та економічні аспекти функціонування м'ясопродуктової галузі, проте теоретична основа дослідження переважно обмежується традиційними підходами державного управління. Було б доцільно ширше використати сучасні концепції публічного врядування, зокрема Collaborative Governance, Network Governance, Multi-level Governance, Public Value, Resilience Governance, що дозволило б глибше обґрунтувати запропоновану модель взаємодії держави, бізнесу та професійного самоврядування.

2. Запропонована інтегрована модель публічного управління м'ясопродуктовою галуззю має достатній теоретичний рівень обґрунтування, однак її ефективність переважно підтверджується логічними висновками автора. Доцільним було б доповнити дослідження результатами експертного опитування, соціологічного дослідження або апробацією моделі на прикладі окремих регіонів чи галузевих кейсів, що підвищило б рівень доказовості запропонованих рекомендацій.

3. Основний акцент дослідження зроблено на центральних органах влади, галузевих інституціях та загальнодержавній політиці. Разом із тим потребували б більш детального висвітлення питання ролі органів місцевого самоврядування, обласних військових адміністрацій та територіальних

громад у реалізації державної політики розвитку м'ясопродуктової галузі, особливо в умовах децентралізації та післявоєнного відновлення.

4. Автор обґрунтовує необхідність прийняття спеціального Закону України «Про м'ясо та м'ясні продукти», розвитку саморегулювних організацій та цифровізації управління. Водночас у роботі недостатньо деталізовано етапи практичного впровадження цих пропозицій, порядок взаємодії між суб'єктами, джерела фінансування та можливі ризики реалізації запропонованих реформ.

5. У дисертації проаналізовано окремі приклади функціонування систем саморегулювання та державного регулювання у країнах Європейського Союзу. Разом із тим порівняльний аналіз має переважно описовий характер. Посилення дослідження шляхом використання єдиної системи критеріїв порівняння, аналізу ефективності моделей управління та можливостей їх адаптації до українських умов дозволило б підвищити практичну цінність отриманих результатів.

Загальна оцінка дисертації в межах визначеної проблематики дослідження є позитивною.

9. Загальний висновок.

Разом з тим, дискусійні питання не зменшують наукової новизни та значимості дисертації. Подана на рецензування дисертаційна робота Наконечного Андрія Анатолійовича за темою: «Публічне управління та адміністрування м'ясопродуктової галузі продовольчого комплексу України» є системною, ґрунтовною і оформленою відповідно до вимог, що висуваються до відповідних дисертацій в галузі публічного управління та адміністрування. Дисертація відповідає вимогами Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження

ступеня доктора філософії. Автор дисертації – **Наконечний Андрій Анатолійович** заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри
публічної служби та права
Навчально-наукового інституту публічної служби та управління
Національного університету «Одеська політехніка»

Лідія КАРПЕНКО